

KESKUSTAPUOLUEEN JOHTAVAT PERIAATTEET 1966

PUOLUEOHJELMA N:o 1

Keskustapuolue toimii isänmaallisella ja kansallisella pohjalla Suomen henkisen ja aineellisen kulttuurin kohottamiseksi, kansan elinehtojen parantamiseksi ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteuttamiseksi.

Yksilön oikeudet ja velvollisuudet

Keskustapuolueen harjoittaman politiikan tarkoituksena on luoda ja säilyttää sellainen yhteiskunta, mikä turvaa ihmisen perusoikeudet. Jokaisella kansalaisella on oikeus vapauteen ja turvallisuuteen. Hänelle on taattava ajatuksen, omantunnon, uskonnon ja sanan vapaus sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapaus. On toteutettava miesten ja naisten tasa-arvoisuus sekä kansalaisten yhdenvertaisuus lain edessä. Ihmisyksilölle on luotava edellytykset kasvaa ja kehittyä henkisesti ja taloudellisesti riippumattomaksi, hänelle on annettava mahdollisuus valita vapaasti ammattinsa ja asuinpaikkansa sekä saada työtä ja siitä kohtuulliseen toimeentuloon riittävä korvaus.

Yhteiskunta on sen jäseniä varten. Sen pitää toimenpiteillään rohkaista ja tukea yksilön omia ponnistuksia hänen hyvinvointinsa edistämiseksi. Yksilön on yhteiskunnan jäsenenä tunnettava omakohtainen vastuunsa siitä, kunnioitettava toisen ihmisen oikeuksia, noudatettava lakeja ja täytettävä yhteiskunnan hänelle asettamat velvoitukset.

Valtiojärjestys

Suomen kansalla on oikeus itsenäisyyteen ja vapauteen. Vain riippumattomana kansakuntana voimme täyttää tehtävämme inhimillisen kulttuurin kehittämiseksi ja oman maamme olojen parantamiseksi.

Valtiojärjestyksemme perustana on tasavaltainen valtiomuoto ja kansanvaltainen järjestelmä. Valta kuuluu kansalle, joka käyttää sitä vapaissa vaaleissa. Äänioikeus on täysi-ikäisen kansalaisen tärkein valtiollinen oikeus. Vaalien välisenä aikana valtiopäiville kokoontunut eduskunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa toteuttaa kansan tahtoa. Hallituksen on nautittava eduskunnan luottamusta ja politiikassaan työskenneltävä läheisessä vuorovaikutuksessa sen kanssa. Eduskunnan, tasavallan presidentin ja hallituksen työtä ei ulkoparlamentaarisella toiminnalla saa vaikeuttaa. Pyrkimyksiä kansanvallan supistamiseksi tai korvaamiseksi muilla järjestelmillä keskustapuolue vastustaa.

Ulkopolitiikka

Ulkopolitiikan tehtävänä on Suomen itsenäisyyden ja kansan vapauden turvaaminen sekä maamme kansainvälisen aseman lujittaminen. Suomen on pysyttävädyttävä suurvaltojen välisten eturistiriitojen ulkopuolella, noudatettava puolueettomuutta ja ylläpidettävä hyviä

suhteita kaikkiin maihin. Luottamuksellisten suhteiden ylläpitäminen ja kehittäminen Suomen ja Neuvostoliiton välillä on ulkopoliittikaamme tärkein tehtävä. Suomen ja Skandinavian veljeskansojen välisiä perinteellisiä hyviä suhteita on jatkuvasti kehitettävä samoin kuin suhteitamme muihin maihin. Taloudellisten ja kulttuurisuhteiden kehittäminen kaikkien kansojen kanssa on maamme etujen mukaista. Kansojen välisessä yhteistyössä tuemme toteuttamiskelpoisia kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta edistäviä toimenpiteitä. Suomen on aktiivisesti osallistuttava ns. kehitysmaiden avustamistoimintaan.

Maanpuolustus

Itsenäisyyden puolustaminen edellyttää suorituskykyisen puolustuslaitoksen ylläpitämistä. Sen tehtävänä on turvata rauha ja torjua laillisen yhteiskuntajärjestelmän kumoamista tarkoittavat sisäiset väkivaltaisuuDET. Kansalaisten on saatava tarpeellinen sotilaskoulutus ja puolustusvoimat on ajanmukaisesti aseistettava. Sotilaskoulutuksen on perustuttava terveen ja puoluekiihkottoman maanpuolustushengen varaan. On huolehdittava siitä, että asianmukaiset väestönsuojelun edellyttämät toimenpiteet tehokkaasti suoritetaan.

Sisäpolitiikka

Keskustapuolue haluaa tasoittaa eri väestöryhmien välisiä eturistiriitoja, lisätä kansalaissopua ja lujittaa kansallista yksimielisyyttä. Sisäisen rauhan turvaamiseksi on harjoitettava kansan eri väestöryhmien oikeudet tasapuolisesti turvaavaa politiikkaa suorittamalla uudistuksia, jotka luovat edellytyksiä yhteiskunnan vähäväkisten väestöpiirien aseman parantamiselle.

Laillisuuden noudattamisen keskustapuolue asettaa kaiken toimintansa perustaksi. Kenelläkään ei saa olla etuoikeuksia ja lakia on sovellettava samalla tavalla kaikkiin kansalaisiin. - Keskustapuolue voi olla edustettuna hallituksessa ja tukea sitä, jos hallituksen ohjelma ja toiminta ovat sopusoinnussa puolueen periaatteiden kanssa.

Eri kieliryhmiin kuuluvien kansalaisten, huomioon ottaen myös saamelaisen väestömme erikoisasema, taloudellisista ja sivistystarpeista on oikeudenmukaisesti huolehdittava.

Valtakunnallinen suunnittelu

Valtakunnan taloudellisten ja henkisten voimavarojen mahdollisimman tehokkaan hyväksikäytön aikaansaamiseksi on yhteiskunnan kehitystä ohjattava valtakunnalliset näkökohdat ja maan eri osien tarpeet tasapuolisesti toteuttavan valtakunnallisen suunnittelun avulla. Tällöin on keskeistä huomiota kiinnitettävä kotoisten raaka-ainevarojen hyväksikäyttöön perustuvan tuotantotoiminnan kehittämiseen.

Laajassa ja harvaan asutussa maassamme on tuotantotoiminta ja kulttuurilaitokset sijoitettava tasapainoisesti maan eri puolille noudattamalla valtakunnallista hajakeskitystä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä vajaatyöllisyysalueiden sekä yleensä maaseudun kehitysedellytysten turvaamiseen. - Asutuskeskuksia rakennettaessa on pyrittävä väljyyteen, viihtyisyyteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Näin luodaan edellytykset yksityiseen pienomistukseen perustuvan asunto- ja asutusmuodon säilymiselle ja kehittymiselle myös kaupungeissa ja muissa taajamissa. Tarvittaessa on yhteiskunnan

ryhdyttävä toimenpiteisiin asutuksen ja kulttuurin liiallisen ja epäterveen keskittymisen estämiseksi.

Talousjärjestelmä

Yksityinen omistusoikeus ja yrittäjän vapaus muodostavat perustan sille talousjärjestelmälle, jota puolue tukee ja kehittää. Vain vapaa talousjärjestelmä tarjoaa edellytykset poliittiselle vapaudelle ja taloudellisen kansanvallan toteuttamiselle. Keskustapuolue ei hyväksy kommunistis-sosialistista enempää kuin sellaistaakaan järjestelmää, missä taloudellinen valta on keskittynyt suuromistajien ja suuryhtymien käsiin.

On pyrittävä luomaan kansanvaltaisesti hallittuja, kansalaisten oma-aloitteiseen ja omavastuuseen toimintaan perustuvia taloudellisia yrityksiä. Kansanvaltaisella osuustoiminnalla on tässä tärkeä tehtävä. Pienyritteliäisyyttä on talouselämän kaikilla aloilla edistettävä ja yhteiskunnan on toimenpiteillään sitä tuettava, jotta niin monella kansalaisella kuin mahdollista olisi edellytyksiä taloudellisesti itsenäiseen toimintaan. Suuryrityksissä on työntekijöiden kiintymystä yritysten toimintaan ja heidän taloudellista itsenäisyyttään pyrittävä lisäämään. Suurten tuotantovälinemäärien keräytymistä yksityisten henkilöiden ja harvainvaltaisesti hallittujen pääomayhtiöitten käsiin on vastustettava. Suurpääoman yhtymien toimintaa on valvottava, jotta ne toimisivat kansantalouden kokonaisuutena mukaisesti.

Maamme niissä osissa ja talouselämän niillä aloilla, missä yksityinen yritteliäisyys ei pysty tai ei halua tuotantotoimintaa kansantalouden etujen mukaisesti hoitaa, on valtiovallan otettava vastuu myös itse yrittäjätoiminnasta.

Valtion ja kuntien talous

Valtion taloudessa on noudatettava suunnitelmallisuutta, taloudellisuutta ja tervettä säästäväisyyttä. Valtion tuloja on lisättävä ennen muuta parantamalla vapaan yrittäjätoiminnan edellytyksiä.

Kunnallista itsehallintoa on lujitettava ja sen kansanvaltaisia periaatteita vahvistettava. Taloudellisesti heikossa asemassa olevia kuntia on valtiovallan tuettava suorittamalla kunnallisten rasisusten oikeudenmukaista tasoitusta. Maakunnallisten sivistys-, talous- ja sosiaalitarpeiden tyydyttämiseksi on pyrittävä maakunnallisen itsehallinnon luomiseen.

Valtion ja kuntien liiketoimintaa on kehitettävä niille sopivilla aloilla. Verotuksessa on pyrittävä siinä ilmenevien epäkohtien poistamiseen sekä oikeudenmukaiseen verorasituksen tasaamiseen eri kansalaispiirien kesken.

Maa- ja metsätalouden kehittäminen

Yhteiskuntamme terveen kehityksen turvaamiseksi on välttämätöntä, että maa- ja metsätalous pidetään joka suhteessa tasa-arvoisena ns. teollistuneiden elinkeinojen kanssa. Maatilataloudesta toimeentulonsa saavalle väestölle, niin omaa työtään tekeville viljelijäväestölle kuin palkkatyöväellekin, on luotava taloudellisen ja henkisen elämän kehityksen edellytykset niin, että tämä väestö saa joka suhteessa tasa-arvoisen aseman

muilla aloilla työskentelevän väestön kanssa. Viljelijäväestön asema on turvattava niin, että maamme maatalous voisi jatkuvasti perustua vapaaseen talonpoikaisomistukseen ja pienviljelyyn. Maatilatalouteen välittömästi liittyvien puutarhatalouden, porotalouden, metsästyksen ja kalastuksen kehityksestä on huolehdittava.

Asutustoiminta

Asutustoimintaa on harvaanastussa maassamme jatkettava. Erityisesti huomiota on kiinnitettävä liian pienten tilojen elinkelpoisuuden parantamiseen. Valtion ja yhtiöiden metsät on asutustoiminnan kautta saatava takaisin talonpoikaisomistukseen.

Teollisuuden kehittäminen

Maamme teollistaminen on välttämätöntä ja yhteiskunnan on toimenpiteillään edistettävä uuden teollisuuden syntymistä sekä olemassaolevan teollisuuden jatkuvaa kehitystä. Teollisen toiminnan yleisiä edellytyksiä on parannettava ennen muuta liikenneyhteyksiä ja energian saantia edistämällä. Suurteollisuutta on sijoitettava tasapuolisesti maan eri osiin ja erityisesti vajaatyöllisyysalueille. Vientiteollisuuden kilpailukyvyyn parantamiseen on jatkuvasti kiinnitettävä keskeistä huomiota.

Talouselämä muodostaa kokonaisuuden

Maa- ja metsätaloutta, teollisuutta ja erilaisia palveluelinkeinoja on kehitettävä tasapuolisesti.

Työ- ja palkkapolitiikka

Keskustapuolue katsoo työväen taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman parantamisen ja turvaamisen kuuluvan kansanvaltaisen valtion tärkeimpiin tehtäviin.

Yhteiskunnan velvollisuus on huolehtia siitä, että jokaisella kansalaisella on työtä. Sen vuoksi on harjoitettava täystyöllisyyden takaavaa työllisyyspolitiikkaa. Työntekijän ja työnantajan välisen suhteen on perustuttava ihmisyyden kunnioittamisen periaatteelle. Niin työläisille kuin työnantajille on tunnustettava oikeus järjestäytymiseen. Työpaikoilla on työläisten ja työnantajien yhteistoiminnan muotoja parannettava sekä siten edistettävä heidän keskinäistä luottamustaan. Työntekijän ja kotimaisten raaka-aineiden tuottajien osallisuutta teollisuuslaitosten omistukseen ja liikevoittoon on lisättävä ja muutenkin edistettävä teollisen demokratian toteutumista. Työpalkkapolitiikassa on noudatettava oikeudenmukaisuutta ja tarvittaessa valtion toimenpiteillä taattava palkkauksessa jälkeen jääneille ryhmille vähimmäispalkka. Samanarvoisesta työnsuorituksesta on maksettava sama palkka.

Hallintokoneiston merkitys

Yhteiskunnan kehittyessä hallintokoneiston merkitys lisääntyy. On pidettävä huoli siitä, että hallinnon tehokkuutta lisätään, torjutaan virkavaltaisuudesta aiheutuvat haitat ja taataan yksilön oikeusturva. Julkisen hallinnon palveluksessa olevien henkilöiden on käsitettävä tehtävänsä kansan palvelijoina. Heidän taloudellinen asemansa on turvattava. Erityisesti

on huolehdittava siitä, että myös maaseutu ja syrjäiset alueet saavat kunnollisia virkamiehiä.

Kulttuuripolitiikka

Kansallisen sivistyksen kehittäminen on jokaisen itsenäisen valtakunnan keskeinen tehtävä. Puolueen sivistystoiminnan päämääränä on koetellun, oloihimme soveltuvan kulttuurin vaaliminen ja kehittäminen korostamalla sen erikoispiirteitä ja pyrkimättä muiden maiden olojen jäljittelyyn. Kulttuurin olemukseen kuuluu humanisuus, vastuuntuntoinen vapaus ja kansanvaltaisuus. Kulttuuripolitiikka on rakennettava valtakunnallisen hajasijoituksen periaatteille. Silloin vedetään aktiiviseen työhön mukaan kansan laajat piirit.

Jokaiselle kansalaiselle on varallisuuteen, syntyperään tai asuinpaikkaan katsomatta taattava mahdollisuus hänen lahjojensa ja taipumustensa mukaisen opillisen ja ammatillisen sivistyksen saamiseen.

Kaiken sivistystyön kasvattavana päämääränä on ihmisen luonteen, vastuuntunnon, itsenäisen ajattelukyvyyn ja omatoimisuuden kehittäminen. Teoreettisten tietojen ohella on koulussa kehitettävä oppilaiden käytännöllisiä taitoja ja kasvatettava heidän luonnettaan. Päämääränä on henkisesti tasapainoinen, terve yksilö ja suomalaiseen yhteiskuntaan hyvin sopeutuva vastuunsa ja velvollisuutensa elävästi tunteva kansalainen.

Uskonto, kirkko ja elämäntavat

Hyväksyen uskonvapauden periaatteen puolue suhtautuu myönteisesti uskontoon ja luterilaiseen ja ortodoksiseen kansankirkkoon. Kirkon itsehallinto on säilytettävä ja sen edellytykset suorittaa hengellistä viljelyään ja sosiaalista työtään Suomen kansan keskuudessa on lainsäädännöllä jatkuvasti taattava.

Kansamme elämää on kehitettävä terveiden ja raittiiden elämäntapojen pohjalla. Vakaan Suomen kansan aikaisemmin elämässään noudattamat esikuvat: yksinkertaiset tavat, ahkeruus, säästäväisyys ja usko Jumalaan olkoot edelleen ne perusteet, joihin kansakunnan elämän on nojattava.

Sosiaalipolitiikka

Sosiaalipolitiikan perustana tulee olla lähimmäisenrakkauteen pohjautuva ymmärtämys vaikeuksissa ja puutteessa eläviä ihmisiä kohtaan. Tältä pohjalta lähtien Keskustapuolue katsoo, että yhteiskunnassa on jatkuvasti suoritettava tasapuolisesti sosiaalisia uudistuksia epäkohtien korjaamiseksi ja vähävaraisen kansanosan aseman parantamiseksi.

Sosiaalipoliittisin toimenpitein on taattava kaikille väestöryhmille, perheille ja yksilöille kohtuulliseksi katsottava elintaso, riittävä sosiaalinen turvallisuus ja viihtyisyys. Sosiaaliturvapolitiikan on kuitenkin ensi sijassa kohdistuttava ahdingossa elävien vähävaraisten ihmisten auttamiseen. Yhteiskunnan antama tuki on pyrittävä suuntaamaan siten, että se edistäisi omatoimisuutta ja omavastuuta.

Koti on yhteiskunnan perusta. Siksi on välttämätöntä, että niin maaseudulla kuin asutuskeskuksissa harjoitetaan ja yhteiskunnan toimesta tuetaan sellaista asuntorakennus-toimintaa, joka takaa jokaiselle kansalaiselle mahdollisuuden saada tyydyttävät asumisvaatimukset täyttävä asunto, oma koti, jossa vallitsee tulevaisuuden usko, viihtyisyys ja sosiaalinen turvallisuus.